

УДК 342.9

КОВАЛЕНКО А.О.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ АДМІНІСТРАТИВНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ

У статті розкрито аспекти оптимізації адміністративного законодавства щодо організації діяльності Державної фіскальної служби. Визначено тенденції розвитку адміністративного законодавства у цій сфері. Охарактеризовано їх зміст.

Ключові слова: адміністративне законодавство, Державна фіскальна служба, тенденції розвитку, правове регулювання, адміністративні правовідносини.

В статье раскрыты аспекты оптимизации административного законодательства по организации деятельности Государственной фискальной службы. Определены тенденции развития административного законодательства в данной сфере. Охарактеризовано их содержание.

Ключевые слова: административное законодательство, Государственная фискальная служба, тенденции развития, правовое регулирование, административные правоотношения.

The article deals with aspects of optimization of administrative legislation concerning the organization of the activities of the State fiscal service. The tendencies of development of administrative legislation in this area are determined. Their content is characterized.

Key words: administrative legislation, state fiscal service, trends of development, legal regulation, administrative legal relations.

Вступ. Подальший розвиток адміністративного законодавства щодо організації діяльності Державної фіскальної служби зумовлює необхідність встановлення тенденцій, за якими має відбуватись його еволюція. Для кожного етапу розвитку адміністративного законодавства щодо організації діяльності Державної фіскальної служби характерна наявність особливих тенденцій, які втрачають свою актуальність у зв'язку з їх втіленням на практиці. Як засвідчує наше дослідження, особливість тенденцій розвитку адміністративного законодавства щодо організації діяльності Державної фіскальної служби полягає у тому, що протягом останніх десятиліть це питання врегульовувалось шляхом прийняття спеціальних підзаконних нормативно-правових актів компетентними органами. Тому важливим є аналіз процесу втілення запланованих на тепер напрямів та встановлення тенденцій подальшого розвитку адміністративного законодавства щодо організації діяльності Державної фіскальної служби. Актуальність питання тенденцій подальшого розвитку адміністративного законодавства щодо організації діяльності Державної фіскальної служби полягає у тому, що кілька років тому в досліджуваній сфері відбулась зміна основних параметрів із прийняттям відповідних стратегічних нормативно-правових актів, які важливо проаналізувати у сучасних умовах.

Постановка завдання. Тенденції подальшого розвитку адміністративного законодавства щодо організації діяльності Державної фіскальної служби за своєю сутністю є поняттям, що окреслює напрями його подальшого удосконалення, актуальні на цей момент, які втрачають свою актуальність у разі їх реалізації та такі, що можуть отримати подальший розвиток у найближчому майбутньому. Як свідчить аналіз наукової літератури та вітчизняного законодавства, протягом останніх десятиліть розвиток адміністративного законодавства щодо організації діяльності Державної фіскальної служби здійснюється відповідно до різноманітних програм, стратегій та інших підзаконних нормативно-правових актів, які й визначають відповідні напрями.

Результати дослідження. Так, ведучи мову про період, починаючи від утворення Державної фіскальної служби, базовим нормативним актом щодо становлення та подальшого розвитку адміністративно-правового регулювання її організації та діяльності є Постанова Верховної Ради України «Про вдосконалення діяльності органів доходів і зборів» від 28.02.2014 р. № 838-VII [1], якою, зокрема, було рекомендовано ліквідувати Міністерство доходів і зборів України та утворити Державну фіскальну службу. Водночас розробки перспектив розвитку та пошуку нових шляхів удосконалення діяльності Державної фіскальної служби були встановлені у низці інших нормативно-правових актів, першим з яких у новітній період був Стратегічний план розвитку Міністерства доходів і зборів на 2013–2018 роки [2], який втім вже втратив чинність на сьогодні. Щодо тенденцій, виділених у його змісті, виділимо, зокрема, удосконалення податкового та митного законодавства, неупереджене та справедливе застосування законодавства, зменшення адміністративного навантаження на громадян та бізнес (спрощення форм декларацій та зменшення обсягу інформації, що подається платниками; розроблення простих покрокових інструкцій заповнення декларацій для фізичних осіб, а також підприємств середнього та малого бізнесу тощо); підвищення ефективності процедур митного контролю; реформування системи притягнення до відповідальності за порушення митних правил тощо. Зазначимо, що окремі з виділених тенденцій залишаються актуальними і натеper, проте врегульовуються новими підзаконними нормативно-правовими актами.

До чинних нині підзаконних нормативно-правових актів, що визначають актуальні тенденції подальшого розвитку адміністративного законодавства щодо організації діяльності Державної фіскальної служби, належать такі:

1) Наказ Державної фіскальної служби України «Про затвердження Стратегічного плану розвитку ДФС України на 2015–2018 роки» від 12.02.2015 р. № 80 [3];

2) Указ Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»» від 12.01.2015 р. № 5/2015 [4].

Так, перший наказ має зміст, близький до Стратегічного плану розвитку Міністерства доходів і зборів на 2013–2018 роки [2]. Це свідчить про те, що тенденції розвитку цього органу загалом збереглися, проте змінився сам орган. Стратегічний план прийнято із метою визначення базових принципів, стратегічних напрямів, цілей та завдань розвитку Державної фіскальної служби України, виконання яких забезпечить реалізацію державної податкової політики, державної політики у сфері державної митної справи, державної політики з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового, митного законодавства, а також законодавства з питань сплати єдиного внеску з урахуванням сучасних тенденцій та особливостей розвитку України у перспективі до 2018 р. Стратегічним планом визначено 25 цілей, проте далеко не кожна має відношення до адміністративного законодавства щодо організації діяльності Державної фіскальної служби. Наприклад, такі напрями, як підвищення рівня культури сплати податків, зборів, митних платежів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування; формування інформаційного поля про діяльність Державної фіскальної служби; розвиток митної інфраструктури тощо не мають ніякого відношення до покращення адміністративного законодавства, як і стратегічні ініціативи щодо їх реалізації. Більш влучними у контексті досліджуваної теми є такі напрями:

1) зменшення адміністративного навантаження на громадян та бізнес (спрощення форм декларацій та зменшення обсягу інформації, що подається платниками; розроблення простих покрокових методичних рекомендацій заповнення декларацій для фізичних осіб, а також підприємств середнього та малого бізнесу);

2) розвиток наявних і впровадження інноваційних електронних сервісів для громадян і бізнесу;

3) підвищення ефективності процедур митного контролю (запровадження автоматизованого оперативного обміну інформацією з митними службами іноземних держав тощо);

4) реформування системи притягнення до відповідальності за порушення митних правил;

5) підвищення ефективності методів протидії мінімізації сплати податків (забезпечення контролю за проведенням суб'єктами господарювання готівкових розрахунків; удосконалення системи декларування та адміністрування податків на доходи фізичних осіб тощо);

6) боротьба зі злочинністю у митній сфері (удосконалення системи протидії контрабанді та запобігання порушенню митних правил);

7) розроблення та впровадження комплексної системи протидії корупції у Державній фіскальній службі України (розроблення та реалізація антикорупційної програми);

8) оптимізація організаційної структури Державної фіскальної служби України (реструктуризація територіальних органів).

Саме зазначені напрями на нашу думку нині мають бути покладені в основу тенденцій подальшого розвитку адміністративного законодавства щодо організації діяльності Державної фіскальної служби.

В Указі Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»» від 12.01.2015 р. № 5/2015 [4] розвитку адміністративного законодавства щодо організації діяльності Державної фіскальної служби приділено окрему частину, в якій встановлено такі напрями:

1) перехід від наглядово-каральної функції фіскальних органів до обслуговуючої, що допомагає у нарахуванні та проведенні сплати податків, а не має на меті наповнення бюджету шляхом фінансових санкцій та переоплат; зменшення кількості податків, їх розміру та спрощення порядку розрахунку і сплати;

2) впровадження електронних сервісів для платників податків;

3) зменшення податкового навантаження на заробітну плату з метою її детінізації;

4) удосконалення законодавства України, спрямованого на посилення боротьби зі схемами ухиляння від сплати податків як юридичними, так і фізичними особами, зокрема удосконалення адміністрування податку на додану вартість, формування системи податкового контролю залежно від ступеня ризику в діяльності платників податків, забезпечення відкритості доступу до інформації про сплату податків, удосконалення законодавства з питань трансфертного ціноутворення, впровадження контролю за видатками фізичних осіб.

У цьому контексті також зазначимо вдалість кожного із перерахованих напрямів та можливість формулювання тенденцій на підставі кожного із них.

Здійснюючи підсумок за вищенаведеним, сформулюємо **тенденції подальшого розвитку адміністративного законодавства щодо організації діяльності Державної фіскальної служби:**

1) тенденція переходу від наглядово-каральної функції фіскальних органів до обслуговуючої (сприяння у нарахуванні та проведенні сплати податків, а не виключно наповнення бюджету шляхом фінансових санкцій та переоплат; зменшення кількості податків, їх розміру та спрощення порядку розрахунку і сплати);

2) тенденція зменшення адміністративного навантаження на громадян та бізнес (спрощення форм декларацій та зменшення обсягу інформації, що подається платниками; розробка простих покрокових методичних рекомендацій заповнення декларацій для фізичних осіб, а також підприємств середнього та малого бізнесу);

3) тенденція покращення взаємодії між органами державної фіскальної служби та платниками податків (розвиток наявних і впровадження інноваційних електронних сервісів для громадян і бізнесу; запровадження автоматизованих систем обміну інформації; реформування системи притягнення до відповідальності; удосконалення системи декларування та адміністрування податків на доходи фізичних осіб; розроблення та реалізація антикорупційної програми; зменшення податкового навантаження на заробітну плату з метою її детінізації; спрощення адміністрування податків і зборів; розширення бази оподаткування через обмеження можливостей уникнення від оподаткування; вдосконалення та централізація процедур адміністрування митних платежів; забезпечення висококваліфікованими фахівцями та підтримка належного професійного рівня в ДФС; посилення превентивної діяльності для недопущення порушень доброчесності);

4) тенденція оптимізації організаційної структури Державної фіскальної служби України (реструктуризація територіальних органів)

5) тенденція до удосконалення законодавства України, спрямованого на посилення боротьби зі схемами ухиляння від сплати податків як юридичними, так і фізичними особами (удосконалення адміністрування податку на додану вартість, формування системи податкового контролю залежно від ступеня ризику в діяльності платників податків, забезпечення відкритості доступу до інформації про сплату податків, удосконалення законодавства з питань трансфертного ціноутворення, впровадження контролю за видатками фізичних осіб).

Тенденція переходу від наглядово-каральної функції фіскальних органів до обслуговуючої є напрямом, який лежить в основі трансформації Державної митної служби України та Державної податкової служби України у Державну фіскальну службу та який залишається актуальним і у контексті подальших змін адміністративного законодавства щодо організації діяльності Державної фіскальної служби. Сутність цієї тенденції полягає у тому, що функції досліджуваного органу щодо наповнення бюджету шляхом фінансових санкцій та переоплат поступово замінюються функціями сприяння у нарахуванні та проведенні сплати податків. Подальший роз-

виток тенденції вбачаємо у зменшенні кількості податків, їх розміру та спрощенні порядку розрахунку і сплати. Окрім того, важливим є запровадження електронного адміністрування та його подальша еволюція, з огляду на розширення кількості послуг, які можна буде отримати, не виходячи з дому.

Тенденція зменшення адміністративного навантаження на громадян та бізнес також активно втілюється останніми роками, проте зрозуміло, що нинішній стан не є кінцевою метою вітчизняного законодавця. Реалізація цієї тенденції пов'язується із такими напрямками: 1) зменшення кількості податків; 2) спрощення форм декларацій та зменшення обсягу інформації, що подається платниками; 3) розробка простих покрокових методичних рекомендацій заповнення декларацій для фізичних осіб, а також підприємств середнього та малого бізнесу. Також, як і у разі із попередньою проаналізованою тенденцією, значно сприятиме реалізації поточної запровадження електронного адміністрування.

Тенденція покращення взаємодії між органами Державної фіскальної служби та платниками податків за своїм змістом є наймасштабнішою із-поміж виділених нами тенденцій і водночас включає кілька досить об'ємних стратегічних напрямів:

1) напрям, пов'язаний з електронним адмініструванням, – розвиток наявних і впровадження інноваційних електронних сервісів для громадян і бізнесу; запровадження автоматизованих систем обміну інформацією; реформування системи притягнення до відповідальності;

2) напрям, пов'язаний із підвищенням кадрового рівня Державної фіскальної служби, – забезпечення висококваліфікованими фахівцями та підтримка належного професійного рівня в Державній фіскальній службі; посилення превентивної діяльності для недопущення порушень доброчесності; розроблення та реалізація антикорупційної програми;

3) напрям, пов'язаний з удосконаленням наявних процедур, – удосконалення системи декларування та адміністрування податків на доходи фізичних осіб; зменшення податкового навантаження на заробітну плату з метою її детінізації; спрощення адміністрування податків і зборів; розширення бази оподаткування через обмеження можливостей уникнення від оподаткування; вдосконалення та централізація процедур.

Тенденція оптимізації організаційної структури Державної фіскальної служби України також належить до тенденцій, що активно реалізуються останніми роками. Один зі стратегічних напрямів вже розглядався нами в цій роботі: він полягає у нещодавньому утворенні Офісу великих платників податків Державної фіскальної служби, Міжрегіональної митниці Державної фіскальної служби та Енергетичної митниці Державної фіскальної служби. Подальшу реалізацію цієї тенденції вбачаємо в утворенні нових структурних підрозділів Державної фіскальної служби України, компетенція яких буде поширюватись на окремі групи платників податків.

Тенденція до удосконалення законодавства України, спрямованого на посилення боротьби зі схемами ухилення від сплати податків як юридичними, так і фізичними особами полягає у подальшому внесенні змін до Положення Про Державну фіскальну службу України [5], Податкового кодексу України [6], Митного кодексу України [7] та Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 р. № 2464-VI [8] тощо, зокрема в частині удосконалення процедур адміністрування податків, забезпечення відкритості доступу до інформації про сплату податків, удосконалення законодавства з питань трансфертного ціноутворення, впровадження контролю за видатками фізичних осіб тощо.

Висновки. Підсумовуючи дослідження тенденцій подальшого розвитку адміністративно-го законодавства щодо організації діяльності Державної фіскальної служби, доходимо висновку, що їх головною особливістю є встановлення у підзаконних нормативно-правових актах вітчизняного законодавства. При чому такий спосіб регламентації, по суті, не є чимось новим і залишається характерним для цієї сфери протягом двох останніх десятиліть. Щодо виділених нами тенденцій зазначимо, що кожна з них є актуальною протягом останніх кількох років, втілюється сьогодні та залишатиметься доцільною і надалі. Це можна пов'язати із незавершеністю процесу трансформації Державної митної служби України та Державної податкової служби України у Державну фіскальну службу, оскільки, як нами встановлено у цій роботі, все ще лишається низка завдань, які законодавцю варто негайно вирішити.

Дослідивши проблеми адміністративного законодавства щодо організації діяльності Державної фіскальної служби та тенденції його подальшого розвитку, доходимо висновку, що загалом ця сфера врегульовується на високому рівні. Положення Про Державну фіскальну службу України [5] є нормативно-правовим актом, який доволі деталізовано врегульовує функціонування цього органу. У вітчизняному законодавстві все ще є низка прогалин та колізій, які ускладню-

ють реалізацію Державною фіскальною службою своєї компетенції та формування коректного розуміння сутності цього органу, проте тенденції свідчать про те, що наявна проблематика може бути вирішена найближчим часом.

Список використаних джерел:

1. Про вдосконалення діяльності органів доходів і зборів: Постанова Верховної Ради України від 28.02.2014 р. № 838-VII // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2014. – № 13. – Ст. 232.
2. Про затвердження Стратегічного плану розвитку Міністерства доходів і зборів на 2013–2018 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.10.2013 р. № 869-р // Офіційний вісник України. – 2013. – № 88. – Ст. 3239.
3. Про затвердження Стратегічного плану розвитку ДФС України на 2015–2018 роки. Наказ Державної фіскальної служби України від 12.02.2015 № 80 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kh.sfs.gov.ua/data/material/000/129/184732/plan.pdf>.
4. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020». Указ Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015 // Офіційний вісник Президента України. – 2015. – № 2. – Ст. 154.
5. Про Державну фіскальну службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.05.2014 р. № 236 // Офіційний вісник України. – 2014. – № 55. – Ст. 1507.
6. Податковий кодекс України. Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2011. – № 13-14, № 15-16, № 17. – Ст. 112.
7. Митний кодекс України: Закон України від 13.03.2012 р. № 4495-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2012. – № 44-45, № 46-47, № 48. – Ст. 552.
8. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 08.07.2010 р. № 2464-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2011. – № 2-3. – Ст. 11.

УДК 351.746

КОВАЛЕНКО Ю.О.

**СУТНІСТЬ, МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ
КОРУПЦІЇ В ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНАХ УКРАЇНИ**

У статті аналізується юридична сутність інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України. Автором визначається комплексна мета такого забезпечення, що зводиться до задоволення інформаційної потреби щодо стану корупції у правоохоронних органах задля протидії корупції в цих органах влади. Окрема увага приділяється завданням досліджуваного інформаційного забезпечення, зокрема виділено основне системне завдання та опосередковані завдання цього забезпечення.

Ключові слова: інформаційне забезпечення, інформація, корупція, правоохоронний орган, протидія корупції.

В статье анализируется юридическая сущность информационного обеспечения противодействия коррупции в правоохранительных органах Украины. Автором определяется комплексная цель такого обеспечения, которое сводится к удовлетворению информационной потребности в отношении состояния коррупции в правоохранительных органах для противодействия коррупции в данных органах власти. Особое внимание уделяется заданиям исследуемого информационного обеспечения, а именно выделены основное системное задание и опосредованные задания рассматриваемого информационного обеспечения.

Ключевые слова: информационное обеспечение, информация, коррупция, правоохранительный орган, противодействие коррупции.